

5. juni 1994

FM II 1994/18

Forslag til landstingslov om Grønlands Naturinstitut.
(Landsstyremedlemmet for Sundhed og Miljø).

Forelæggelsesnotat.

3. behandling.

Ved tingets 2. behandling af forslag til lov om Grønlands Naturinstitut afgav miljøudvalget en betænkning med en række generelle bemærkninger samt indstilling om konkrete ændringer i loven og de tilhørende bemærkninger. Et enigt landsting kunne med baggrund i udvalgets betænkning tilslutte sig viderebehandling af lovforslaget.

På den baggrund fremsætter landstyret hermed et revideret forslag til lov om Grønlands Naturinstitut med tilhørende bemærkninger.

I overensstemmelse med betænkningens indstillinger er § 5 i det oprindelige lovforslag slettet og det nuværende forslags § 2 og § 9 er ændret. Endvidere er bemærkningerne til det nuværende lovforslags § 6 og § 9 ændret. Samtlige partier skulle derfor nu kunne tilslutte sig det fremlagte lovforslag.

3.behandling

Bemærkninger til forslag til Landstingslov om Grønlands Naturinstitut.

I. Almindelige bemærkninger.

Grønlands Hjemmestyre overtog i 1980 ansvaret for naturfredningsspørgsmål som fastlagt i landstingsloven fra samme år. Op gennem 80-erne fik man informationer om vildtbestandenes (landpattedyr og fugle) tilstand fra danske forskningsinstitutioner, som havde videnskabelige projekter i gang i Grønland. Efterhånden blev disse aktiviteter dog af mere spredt karakter. I 1987 fik Grønlands Hjemmestyre muligheden for en række projekter gennem finansiering fra Aage V. Jensens Fonde. I et 3-årigt forløb blev der gennemført en række undersøgelser af dyrestande samt et projekt om vurdering af anvendeligheden af et EDB-baseret geografisk informationssystem. Dette EDB-system skulle danne grundlag for den fremtidige registrering af dyrestandenes levevilkår.

Projekterne blev gennemført i perioden 1988 - 90, og i 1990 blev der indledt overvejelser over, hvorledes den biologiske rådgivning for disse områder kunne bringes ind i faste rammer indenfor en grønlandsk sektorforskningsinstitution. Landsstyret besluttede i maj 1990 at nedsætte en arbejdsgruppe, der nærmere skulle udrede spørgsmålet om etableringen af en grønlandsk sektorforskningsinstitution, der kunne varetage rådgivning af landsstyre og befolkningen, når det vedrørte udnyttelse af dyrestande på land og i luften. Samtidig fik udvalget i opdrag at se på, hvorledes dette kunne koordineres med den øvrige biologiske forskning i

Grønland.

Når det gælder de levende ressourcer i havet, har Grønlands Fiskeriundersøgelser gennem mange år foretaget videnskabelige undersøgelser og på den baggrund leveret videnskabeligt baseret rådgivning til brug for de forvaltningsansvarlige myndigheder.

Væsentlige videnskabelige undersøgelser af miljø- og naturforhold foretages i dag i Grønlands Miljøundersøgelsers regi.

Den i maj 1990 nedsatte arbejdsgruppe fik i kraft af en bevilling fra Aage V. Jensens Fonde mulighed for at få foretaget nærmere analyser af de hovedproblemstillinger, som forelå, herunder en udredning af den indholdsmæssige del af et naturinstitut. På baggrund af studier af tilsvarende institutioner i Norge, Canada, Island og Færøerne opstiller udredningen en model for en institution, der fuldt udbygget kan rumme forskning og biologisk rådgivning vedrørende landpattedyr og fugle samt rumme et geografisk informationssystem, der kunne blive basis for den udadvendte informationsaktivitet.

Arbejdet viste, at der kunne være grund til at se nærmere på sammenhængen mellem et naturinstitut og det arbejde, som udføres af Grønlands Fiskeriundersøgelser. Samtidig blev det klart, at Grønlands Hjemmestyre generelt havde behov for at få vurderet de forskningspolitiske spørgsmål, som en sådan institution ville rejse.

På baggrund af det hidtidige arbejde nedsatte landstytret i oktober 1991 en tværdirektoral styregruppe vedrørende oprettelse af naturinstituttet med følgende kommissorium:

"Styregruppen har til opgave at udarbejde og koordinere beslutningsgrundlaget for landsstyret og landstinget ved at

- udarbejde beskrivelse af instituttets opgaver, herunder opgørelse af, hvilke opgaver og funktioner, der påtænkes hjemtaget, overflyttet eller nyoprettet i instituttet,
- definere hvilke og hvor mange afdelinger/personer, der skal placeres i instituttet med de deraf følgende lokalemæssige krav,
- definere yderligere lokalekrav (laboratorier o.s.v.),
- udarbejde samlet beskrivelse over de arbejdsopgaver, der løses af de institutioner, der fremover skal samles i naturinstituttet og koordinere disse indtil instituttets oprettelse,
- opgøre hvilke funktioner, der overflyttes med allerede eksisterende driftsbevillinger og hvilke, der ikke har sådanne, herunder opgørelse over udgifter i forbindelse med hjemtagningen,
- foretage økonomiske beregninger over afledte drifts- og anlægsinvesteringer i de kommende finansår,
- forberede og gennemføre arkitektkonkurrence,
- udarbejde tidsplan som fasebeskrivelse,
- overvåge at projektet gennemføres i henhold til målsætningerne i koordination med landsstyret og

direktoraterne."

Realiseringen af et naturinstitut med det ønskede forskningsmæssige indhold foreslås at ske i etaper; dels af økonomiske hensyn og dels af hensyn til, at en del opgaver, som kunne dækkes af instituttets formål, endnu ikke er overtaget af Grønlands Hjemmestyre f.eks. i tilknytning til råstofområdet.

Den første etape af naturinstituttet påtænkes at inkludere delmålene vedrørende de levende ressourcer, d.v.s. rejer, fisk, havpattedyr, landpattedyr, fugle og vegetation.

Første etape påtænkes etableret med udgangspunkt i de driftsmidler, der i dag stilles til rådighed for Grønlands Fiskeriundersøgelser, samt de bevillinger, der i dag administreres af direktoraterne med henblik på undersøgelser af de levende ressourcer.

Med hensyn til de fysiske rammer er det forudsat, at der skal bygges et nyt hus, der kan rumme instituttet, idet der er forhåndstilsagn om donation heraf fra Aage V. Jensens fonde.

Oprettelsen af Naturinstituttet vil således i første etape være udgiftsneutral.

Forslaget er udarbejdet af Direktoratet for Sundhed og Miljø og baserer sig på styregruppens arbejde. Det har været til høring i Økonomidirektoratet, Direktoratet for Kultur, Uddannelse og Forskning, Direktoratet for Fangst, Fiskeri og Landbrug, Direktoratet for Offentlige Arbejder og Trafik, Direktoratet for Handel og Industri, Grønlands Fiskeriundersøgelser, Grønlands Miljøundersøgelser, KANUKOKA, KNAPK, APK og til lovtek-

nisk gennemgang.

De eksterne høringspartnere har ytret tilfredshed med oprettelsen af et Grønlandsk naturinstitut.

II. Bemærkninger til de enkelte bestemmelser.

Landstingets miljøudvalg afgav ved 2. behandlingen af lovforslaget en betænkning med en række generelle bemærkninger samt indstilling om konkrete ændringer i det nuværende forslags § 2 og § 9 samt bemærkningerne til § 6 og § 9. Desuden indstillede udvalget, at det oprindelige lovforslags § 5, der bemyndigede landstytret til at fastsætte nærmere regler om naturinstituttets virksomhed, blev slettet.

Med baggrund i miljøudvalgets betænkning kunne landstytret og samtlige partier tilslutte sig viderebehandling af et revideret lovforslag med tilhørende bemærkninger i henhold til indstillingerne i miljøudvalgets betænkning.

Til Kapitel 1.

Forslaget til landstingslov fastlægger rammerne for instituttets arbejdsområde og for de opgaver, som instituttet skal varetage og kan rekvireres til at udføre.

Til § 1.

Beskriver formålet med oprettelse af Naturinstituttet.

Til § 2.

Naturinstituttets forskningsmæssige formål samt disses opdeling på delmål og programområder påtænkes, når instituttet er fuldt udbygget, at være følgende:

A. Undersøgelser af rejer, fisk og havpattedyr.

- udføre forskning i de grønlandske hav- og ferskvandsområder, herunder foretage løbende under-

søgelse og vurdering af de betydende levende ressourcer af rejer, fisk og havpattedyr og de økologiske sammenhænge mellem disse.

Forskningsprogramområder:

- behandle og vurdere data fra det kommercielle fiskeri og fra fangstvirksomhed i grønlandske farvande,
- gennemføre undersøgelser med henblik på bestandsvurdering af rejer, fisk og havpattedyr,
- foretage studier af bestandsafgrænsning og bestandssammenhænge,
- deltage i forskning vedrørende økologiske sammenhænge og artssammenspil,
- deltage i undersøgelser og udviklingsarbejde vedrørende redskabsvurdering og redskabsudvikling.

B. Undersøgelser af fugle, landpattedyr og vegetation.

- udføre forskning vedrørende grønlandske bestande af fugle og landpattedyr samt fødegrundlaget for disse, herunder foretage løbende undersøgelser og vurderinger af de arter, som er genstand for eller potentielle emner for erhvervsmæssig udnyttelse.

Forskningsprogramområder:

- behandle og vurdere statistiske data om fangst af fugle og pattedyr,
- gennemføre undersøgelser med henblik på at vurdere bestandene af rensdyr og moskusokser,
- gennemføre undersøgelser med henblik på at vurdere bestandene af lomvie og andre erhvervsmæssigt betydende fuglebestande,
- foretage undersøgelser af de økologiske sammenhænge og artssammenspil mellem bestande af fugle og landpattedyr og deres fødegrundlag, herunder gennemføre løbende vegetationsundersøgelser i områder, der

danner grundlag for de erhvervsmæssigt vigtigste arter, eller hvor udsættelse kommer på tale,

- deltage i anden forskning vedrørende fugle, landpattedyr og vegetation med henblik på overvågning og beskyttelse af flora og fauna.

C. Miljøundersøgelser.

- indsamle fysiske og kemiske data i det omgivende miljø for at skabe grundlag for tolkning af forekomsten af levende/fornybare ressourcer,

- kortlægning og vurdering af miljøforhold i forbindelse med råstofefterforskning m.v.,

Forskningsprogramområder:

- behandle og vurdere fysisk/kemiske miljødata,
- udføre forskning til brug for sikring af det grønlandske miljø,

D. Deltagelse i undersøgelser og udvikling af redskaber og metoder til udnyttelse af grønlands natur.

Udviklingen og vurdering af fangsredskaber og metoder, herunder også forvaltnings- eller udnyttelsesplaner betragtes som en naturlig del af den samlede rådgivning om Grønlands natur.

Som led i sine aktiviteter skal instituttet varetage opfølgningen af de internationale forskningsforpligtelser, som påhviler Grønland og Danmark, bl.a. gennem samarbejde med relevante udenlandske og grønlandske forskningsmiljøer.

Instituttet bør indgå i samarbejde med andre relevante grønlandske forsknings- og uddannelsesinstitutioner om tværvidenskabelige forskningsprojekter.

Til § 3.

Naturinstituttet skal yde rådgivning indenfor instituttets lovbundne arbejdsområder til de relevante myndigheder. Derudover kan instituttet påtage sig andre opgaver finansieret helt eller delvist for eksterne midler.

Til § 4.

En væsentlig opgave for Naturinstituttet påtænkes at blive:

Informationsformidling:

- information til offentligheden om natur- og miljøforhold i Grønland, herunder specielt hvorledes omgang med naturen gennem bl.a. bæredygtig udnyttelse fører til opretholdelse af den eksisterende biologiske mangfoldighed.

Aktivitetsområder:

- udgivelse af informationsmateriale om forholdene for bestemte arter og/eller geografiske områder til brug nationalt såvel som internationalt,
- samarbejde med undervisningssektoren om udarbejdelse af undervisningsmaterialer vedr. natur- og miljøforhold,
- afholde kurser for f.eks. turistguider, jagtbetjente, studerende og andre hvor et særligt kursusforløb er hensigtsmæssigt.

Instituttet vil endvidere i nærmere bestemt omfang kunne bidrage til udvikling og uddannelse af medarbejdere indenfor natur- og miljøforvaltning i Grønland samt arbejde for udbredelse af viden om natur- og miljøforhold i den brede befolkning.

Instituttet bør være forpligtet til at offentliggøre resultaterne af den forskning, som det udfører, og til

at medvirke ved formidling af disse resultater samt til efter anmodning at yde rådgivning til de relevante myndigheder på grundlag heraf.

Til kapitel 2.

Der er i forordningsforslagets kapitel 2 fastlagt nærmere regler for instituttets ledelse.

Til § 5.

Der er lagt følgende til grund for den foreslåede struktur for et naturinstitut:

- balance mellem på den ene side den forskningsmæssige uafhængighed og integritet og på den anden side de samfunds- og forvaltningsmæssige behov for relevant viden,
- balance mellem på den ene side en entydig og handlekraftig ledelse og på den anden side bredde og kvalitet i planlægning og beslutningstagning,
- balance mellem på den ene side arbejdsmæssig stabilitet og kontinuitet og på den anden side finansieringsmæssig fleksibilitet med henblik på servicering af brugere og udvikling af arbejdsområdet,
- balance mellem på den ene side decentralisering af fagligt ansvar og på den anden side opbygning af et tværfagligt miljø og optimal udnyttelse af de samlede forskningsmæssige og økonomiske ressourcer.

At naturinstituttet foreslås etableret ved sin egen landstingslov skulle kunne sikre den nødvendige uafhængighed af forvaltningen, samtidig med at lovformen giver mulighed for at fastsætte reglerne for samspillet

specielt vedrørende styrings- og finansieringsforhold.

Naturinstituttet påtænkes henført ressortmæssigt til et landsstyreområde, som udgør den overordnede forvaltningsmyndighed. Denne varetager instituttets relationer til landsstyret, herunder fremsendelse af forslag til lov og ændringer af lov om etablering af naturinstituttet, finanslovsforslag, forslag til udpegning af bestyrelsesmedlemmer, budgetforslag, revideret regnskab samt udarbejdelse af nærmere regler for instituttets virksomhed m.v.

Til § 6.

Der foreslås en bestyrelse til at forestå den overordnede ledelse af Naturinstituttet med henblik på:

- 1) at sikre, at aktiviteter til enhver tid er i overensstemmelse med de for instituttet fastlagte politiske mål,
- 2) at godkende instituttets langsigtede planlægning for indsatsområder samt årlige arbejdsplaner,
- 3) at godkende ledelsens budgetforslag for instituttets samlede drift,
- 4) at godkende større omprioriteringer i løbet af året inden for den til arbejdsplanen ydede bevilling,
- 5) at godkende aktiviteter, som ligger helt eller delvist udover arbejdsplanen, og som finansieres ved fondsmidler, indtægtsdækket virksomhed o. lign. og
- 6) at godkende årsberetning og regnskab til forelæggelse for landsstyret.

Bestyrelsens størrelse foreslås begrænset til en formand og 7 andre medlemmer med henblik på at sikre et funktionsdygtigt besluttende organ.

Bestyrelsen foreslås sammensat af repræsentanter for instituttets primære brugere, d.v.s. relevante myndig-

heder samt repræsentanter fra relevante interesseorganisationer og instituttets medarbejdere.

Genbeskikkelse af bestyrelsesmedlemmer bør ikke udelukkes. I tilfælde af et medlems udtræden af bestyrelsen forudsættes det, at et nyt medlem beskikkes for den resterende del af perioden.

Formanden for bestyrelsen og tre medlemmer foreslås udpeget af landsstyret. Der er ikke i forslaget fastlagt bestemmelser for, hvem der udpeges til bestyrelsen, men det forudsættes at landsstyret udpeger repræsentanter fra de direktorater, som administrerer forskningen i Grønland generelt, som administrerer beskyttelsen af Grønlands miljø og natur og som administrerer udnyttelsen af Grønlands miljø og natur. Øvrige bestyrelsesmedlemmer foreslås udpeget af instituttets medarbejdere og interesseorganisationer. *Med interesseorganisationer tænkes på en bred vifte af organisationer med tilknytning til udnyttelsen af Grønlands miljø og natur, herunder APK, KNAPK, Fåreholderforeningen og eventuelt også fritidsorganisationer med tilknytning til naturudnyttelse. Det vil i den forbindelse være naturligt at bede organisationer som f.eks. KNAPK og APK om at udpege en fælles repræsentant til bestyrelsen. Hensigten med dette er, at sikre en bred kreds af brugere indflydelse på instituttet. Denne indflydelse kan eventuelt ved en senere revision af loven forstærkes ved valg af flere repræsentanter fra organisationerne.*

Naturinstituttets direktør påtænkes normalt at deltage i bestyrelsens møder med ret til at udtale sig vedrørende de enkelte dagsordenspunkter.

Til § 7.

Det er fundet vigtigt at fastslå, at instituttet har én administrativ leder, som er ansvarlig både overfor landsstyret, bestyrelsen og offentligheden.

Direktøren udnævnes af landsstyret efter indhentet udtalelse fra bestyrelsen. Det er på denne måde søgt sikret, at der vælges en direktør, som passer til instituttets brede kreds af brugere, jf. bestyrelsens sammensætning.

Til § 8.

Det rådgivende forskningsudvalg foreslås sammensat af repræsentanter fra forskellige relevante grønlandske, danske og nordatlantiske/cirkumpolare forskningsmiljøer. Minimum bør 3 nationer i den nordatlantiske/cirkumpolare region være repræsenteret.

Formanden for det rådgivende forskningsudvalg foreslås udpeget af Landsstyret efter indstilling fra instituttets bestyrelse. De øvrige medlemmer af udvalget foreslås udpeget ved, at bestyrelsen retter henvendelse til relevante forskningsinstitutioner og beder disse hver for sig udpege et medlem af udvalget. Der tænkes her ikke udelukkende på naturvidenskabelige institutioner, men i høj grad også på andre institutioner indenfor tilgrænsende forskningsområder. Naturinstituttets direktør forudsættes at deltage i det rådgivende forskningsudvalgs arbejde.

Det rådgivende forskningsudvalg bør som sin primære opgave medvirke ved udarbejdelsen af Naturinstituttets langsigtede arbejdsprogram samt med passende mellemrum (3 - 5 år) foretage bedømmelse af instituttets forskningsmæssige arbejde.

Det rådgivende forskningsudvalg bør mødes mindst en

gang årligt, og bør ved denne lejlighed kunne være til rådighed for drøftelser med bestyrelsen, instituttets medarbejdere, interesseorganisationer og offentlige myndigheder. Naturinstituttet skal som følge heraf budgettere med udgifter i forbindelse med møder og honorarer for udefra kommende medlemmer af forskningsudvalget.

Genbeskikkelse bør være mulig. I tilfælde af et medlems udtræden af forskningsudvalget forudsættes det, at et nyt medlem beskikkes for den resterende del af perioden.

Til § 9.

Landsstyret kan herefter fastsætte regler, som præciserer kompetancefordelingen mellem bestyrelsen, forskningsudvalget og direktøren. Sådanne regler bør fastsættes efter forudgående drøftelse med naturinstituttets ledelse.

Kapitel 3.

Til § 10.

Beretningen bør indeholde en redegørelse for arbejdsområderne i det forløbne år inden for institutionens hovedområder samt planerne for det kommende år.

Til § 11.

Udover at institutionen har en bevilling på finansloven tænkes instituttet finansieret ved eksterne midler i form af forsknings- og fondsmidler samt finansiering ved egentlige rekvirerede opgaver. For at sikre forskningsmæssig fleksibilitet er disponeringsretten over fondsmidler o. lign. henlagt direkte til instituttet. Instituttets arbejdsplaner skal dog altid godkendes af bestyrelsen, jf. § 6.

Til § 12.

Bestemmelserne i § 12 er indsat for at sikre kontinuitet i både bestyrelsen og det rådgivende forskningsudvalg. Det følger naturligt af bestemmelsen i § 6, stk. 4, at landsstyret fastlægger, hvilken interesseorganisation, der skal udpege et medlem for 1½ år.

Til § 13.

Lovforslaget foreslås ikraftsat 1. juli 1994